

ČESKÉ ODPADY ZAČÍNÁJÍ CHYTAT DRUHÝ DECH

Veronika Vávrová, Tomáš Přikryl

Hnutí DUHA

Česká republika sice plánuje do roku 2010 materiálově využívat polovinu komunálního odpadu, ale vzhledem k tomu, že dnes nevytřídíme ani dvacet procent, se může tato ambice jevit jako nereálná. V čem je vlastně problém, který nás odlišuje například od úspěšnějších Němců nebo Belgičanů? Rozhodně ne v zatvrzelé české povaze. Na vině je spíš špatný systém odpadového hospodářství v obcích.

Z českých měst a obcí pochází každoročně 4,4 miliony tun odpadu. [1] I přesto, že dvě třetiny představují materiálově využitelné suroviny jako papír, plasty, kovy nebo biologicky rozložitelný materiál, téměř 85 % končí bez užítka na skládkách nebo zmizí ve spalovnách. Problémem není nechuť třídit, ale špatné recyklační služby. Zatímco popelnice na směsný komunální odpad stojí před každým domem, ke kontejnerům na tříděný sběr musíme docházet v průměru až 170 m. [2] A třídit hlavní část komunálních odpadů – bioodpady mohou lidé jen v několika málo obcích.

KDYŽ ODPAD NENÍ NA OBTÍŽ

Zbytečně plýtvat surovinami nedává žádný smysl. Vždyť biologicky rozložitelný odpad lze kompostovat a využít na zahradách nebo na polích ale také při terénních úpravách. Jedenáct a půl tuny vyseparovaného hliníku by stačilo na výrobu čtvrt milionu nových osobních vozidel automobilky Škoda. Z třiceti recyklovaných PET lahví může vzniknout hezká nová fleesová bunda. Výroba 500 listů recyklovaného papíru rozměru A4 ušetří až 7,5 kg dřeva. množství emisí, které jsou nedílnou součástí jejich získávání.

JAK NA TO JDOU V ZAHRANIČÍ

Tendence snižovat množství směsných, nevytříděných a nevyužitelných komunálních odpadů, které patří už jen na skládku nebo do spalovny, na minimum, se nejvíce projevuje od sklonku minulého století. Cílem pochopitelně je, přiblížit se co nejvíce k nule. Nejlépe toho lze dosáhnout dvěma způsoby: odpad vůbec nevytvářet nebo jej co nejvíce využít právě k výrobě nového zboží. K průkopníkům těchto přístupů patří velké průmyslové firmy jako Toshiba, Xerox nebo Hewlett Packard, které dokázaly své průmyslové odpady dlouhodobě recyklovat ze zhruba 90 %. [3]

Myšlenkou minimalizace směsných komunálních odpadů se postupně inspirovala i města ve Spojených státech, Austrálii a na Novém Zélandu, kde si materiálově náročný konzumní způsob života vybíral svou daň v podobě překypujících skládek. Kromě jednotlivých měst, například australské metropole Canberra, se na několika místech zapojily i celé regiony – provincie Nové Skotsko v Kanadě nebo kalifornský okres Del Norte v USA.

Na příklady úspěšného odpadového hospodářství narazíme také v Evropě – pro někoho možná trochu překvapivě i v sousedním Slovensku. Čtyřtisícové Palárikovo začalo se změnami v roce 2000. Po důsledné informační kampani o domácím kompostování, otevření dvou obecních kompostovišť a navýšení druhů tříděných surovin kleslo původních 285 kilogramů nevytříděného odpadu na obyvatele a rok na pouhých 75. [4]

ŠANCE I PRO ČESKÉ ODPADY?

Podobně úspěšné město v České republice zatím chybí, ale tu a tam se objevují první zajímavé počiny. V Havlíčkově Brodě se rozhodli pro domácí, v Chrudimi pro komunitní, kompostování. V Nové Pace a Uherském Hradišti lze odkládat bioodpad do speciálních kontejnerů. Postupně se také ujalo jeho využití v kompostárnách nebo v bioplynových stanicích. Radnice v Náchodě, Hodoníně, Českém Těšíně se snaží zvýšit materiálové využití surovin pomocí takzvaného pytlového sběru odpadů. Lidé díky tomu nemusí docházet ke vzdáleným, přeplněným kontejnerům, ale třídí svůj odpad do pytlů, které se vyváží v pravidelných termínech přímo od domu. Nejúspěšnější třídači pak dostávají v některých městech slevu z poplatku za nevytříděný odpad.

Národní plán odpadového hospodářství ovšem počítá do roku 2010 se zvýšením míry materiálového využití komunálních odpadů na 50 % u všech samospráv. A k tomu nestačí změnit politiku jen na několika místech. Je zřejmé, že dříve či později se budou muset zapojit i ostatní. Česká republika se zavázala snižovat množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů na skládkách až o 65 % mezi roky 1995–2020. V prvních desíti letech tohoto období se ale České republice podařil přesný opak – zvýšení o 6 %. [5] Biologicky rozložitelné odpady přitom tvoří polovinu komunálních odpadů.

SÍŤ RECYKLAČNÝCH OBCÍ A MĚST

Vytvořit most mezi úspěšnými projekty v zahraničí a Českou republikou se snaží ekologická organizace Hnutí DUHA. Od roku 2006 vede projekt s názvem Síť recyklačních obcí a měst s více než třiceti členy, kteří chtějí minimalizovat množství odpadů a dosahovat vysokých čísel v recyklaci a stát se tak vzorem pro ostatní. Projekt finančně podpořili Státní fond životního prostředí a finanční mechanismy EHP/Norska prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

Hnutí DUHA poskytuje zúčastněným městům poradenství a prostřednictvím čtvrtletního zpravodaje je informuje o novinkách z České republiky i zahraničí. Třem obcím – Ostopovicím, Mořicím a Dubicku – organizace dokonce zpracovala i progresivní koncepcí nakládání s odpady, které počítají s vysokou mírou materiálového využití komunálních odpadů. Důraz je přitom kladen i na prevenci vzniku odpadu a podporu domácího a komunitního kompostování.

Další informace:
info@hnutiduha.cz
<http://www.hnutiduha.cz/obce/>

POUŽITÁ LITERATURA:

- [1] Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2005, Ministerstvo životního prostředí, Praha 2006
- [2] Tisková zpráva Eko-kom, 29.1.2004
- [3] Moňok, B. - Plánička, R.(2005): Koncepcia smerovania k nulovému odpadu, Košice
- [4] Kropáček, I.- Smolíková, D. (2006): Téměř nulové Palárikovo, Sedmá generace, online verze [<http://sedmagenerace.cz/index.php?art=clanek&id=268>]
- [5] Vyhodnocení plánu odpadového hospodářství za rok 2005, Ministerstvo životního prostředí, Praha 2006